

JUSTIITSMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium
info@sm.ee

Teie 22.03.2024

Meie 15.04.2024

nr 1.2-2/30-1, SOM/24-0127/-2K
nr 8-2/1488

Lastekaitseseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on saatnud Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks lastekaitseseaduse (LasteKS) ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (eelnõu). Märgime, et eelnõuga plaanitud muudatused on kauaoodatud ja loodame, et need ka praktikas rakenduvad. Justiitsministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega.

- Eelnõu § 1 p 10** – nimetatud punktiga täiendatakse LasteKS § 20 lõigetega 5–7. Juhime tähelepanu, et LasteKS § 20 lõige 6 peaks sisaldama klauslit ka juhtudeks, mil tegu ei ole enam karistatav LasteKS § 20 lõigetes 1 ja 2 nimetatud süüteona. Palume lõike 6 sõnastust täiendada.
- Eelnõu § 1 p 17** – kavandatud sättega nähakse ette haldusjärelevalve meede, mille kohaselt võib haldusjärelevalveasutus haldusjärelevalve käigus muu hulgas küsitleda lasteasutuses viibivaid lapsi ja nende seaduslikke esindajaid. Justiitsministeerium on seisukohal, et haldusjärelevalves ei pea saama kasutada samu meetmeid nagu riikliku järelevalve puhul. Haldusjärelevalve on halduse sisene järelevalve, mis on suunatud asutuse tegevuse kontrollimisele. Korrakaitseseaduse (KorS) § 2 lõike 4 kohaselt on riiklik järelevalve korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrarikkumine. Seega on riikliku järelevalve puhul lubatud meetmed teistsugused ja sekkuvad isikute põhiõigustesse (lähtuda tuleb küll proportsionaalsuse põhimõttest vastavalt KorS §-le 7). Seletuskirjas on viidatud, et „puudub sisuline põhjus, miks peaks järelevalve läbiviimine ja lubatud meetmed erinema ainuüksi asutuse omandivormist tulenevalt“. Märgime, et küsimus ei ole erinevas omandivormis, vaid erinevas järelevalveliidis ja selles, millise isiku üle järelevalvet tehakse. Selgitame, et kui riiklik järelevalve on eksterenne järelevalve, suunatud halduseväliste ohtude väljaselgitamisele ja tõrjumisele, siis haldusjärelevalvega tagatakse haldustegevuse üldine kontrollitavus ja igapäevase haldustegevuse seadusele vastavus (nt toimingute, viiside ja vahendite üle). Seega ei saa ka meetmed ühesugused olla. **Justiitsministeerium jääb oma esimesel kooskõlastusringil esitatud märkuse juurde, et eelnõus pakutud haldusjärelevalve meede küsitleda lasteasutuses teenuse saamise eesmärgil viibivaid lapsi ja nende seaduslikke esindajaid tuleb eelnõust välja jätta.** Haldusjärelevalve adreessaadiks on asutus, mitte asutuses viibivad lapsed või nende esindajad, kes ei ole haldusülesande adressaadid.
- Eelnõu § 5 p 4** – kavandatava §-ga 130⁷ nähakse ette nõuded perepõhise asendushoolduse tugiteenuseid vahetult osutavale isikule. Kvalifikatsiooninõuete kehtestamine mingi kutseala osas kujutab endast põhiseaduse (edaspidi ka PS) § 29 riivet. Sellest tulenevalt on eelnõu seletuskirjas esitatud ka lühike põhiseaduspärasuse analüüs. Riigikohus on leidnud, et seadusandja peab kõik põhiõiguste seisukohalt olulised küsimused otsustama ise¹, sh peavad seaduses sisalduma põhiõiguste riive raamid. Kavandatavas sättes on põhiõiguste riive raamid paika pandud ja nende täpsem sisustamine on jäetud valdkonna eest vastutavale ministrile. Rakendusakti kavand on esitatud seletuskirja lisana. Küll aga tekitab esitatud analüüsis küsimusi piirangu legitiimne eesmärk. PS § 29 on lihtsa seaduse reservatsiooniga säte, mis näeb ette, et tagatud vabaduse kasutamise tingimusi ja korda võib otsesõnu piirata seadusega, kuid ei täpsusta eesmärke, mis piiramist õigustavad, st

¹ RKPJKo 24.12.2002, nr 3-4-1-10-02, p 24

legitiimne on iga eesmärk, mida seadusandja taotleb. Seletuskirjas on välja toodud, et proportsionaalsuse hindamisel tuleb muu hulgas hinnata avalikku huvi. Iga inimese parimaid huve, toimetulekut, tervist (sh vaimset tervist) ja heaolu silmas pidades peab tuge pakkuma inimene, kes on professionaalne ja kellel on asja- ja ajakohased teadmised ja töövõtted. Proportsionaalsust hinnates on loodav õigusnorm sobiv, kuivõrd ka teiste sotsiaalala töötajate (nt tegevusjuhendajad, hooldustöötajad, perevanemad) puhul on seatud nõuded töötajate kvalifikatsioonile. Ettevalmistusnõuete kehtestamine on ka vajalik meede, kuna perepõhise asendushoolduse tugiteenuseid vahetult osutavate isikute tegevus eeldab erialaseid teadmisi, klienditöö metoodikate tundmist ning suurt professionaalsust. Justiitsministeeriumi hinnangul ei ole asjakohane leida, et piirang on sobiv üksnes seetõttu, et ka teiste sotsiaalala töötajate suhtes on kehtestatud kvalifikatsiooninõuded. Riive eesmärk peaks siinkohal olema kas rahvatervise kaitse, lastekaitse vms. Palume esitatud analüüsis tuua välja riive legitiimne eesmärk, st millist eesmärki läbi nende piirangute kehtestamise taotletakse.

4. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste märkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson
minister

Lisa: Eelnõu ja seletuskirja failid Justiitsministeeriumi märkustega.

Helen Uustalu, 53 345 676, helen.uustalu@just.ee
Monika Tappo
Martin Ziehr
Pilleriin Lindsalu
Mari Koik